

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Mari Carmen Agirre Berezibar

*Eibar, Gipuzkoa
(1924-2023)*

Aurkibidea

Biografia

Gurasoak Elorrio ingurukoak zituen, baina gazterik etorri ziren Eibarrera eta bertan jaio ziren Mari Carmen eta bere anai-arrebak. Untzagan jaio zen eta bertan bizi izan da beti, Txoko taberna gaineko etxeetan. Untzaga ingurua eta bertan gertatutakoak ondo baino hobeto ezagutzen ditu. Aitak, Eugenio "Elorrixok", ile-apaindegia zuen Untzagan bertan. 13 urte eskas zituela harrapatu zuen gerrak eta lanean hasi behar izan zuen: umezain, BH lantegian, dendari... Elkarrizketa egiteko orduan [Julita Arregi Etxeberria](#) izan zuen lagun Mari Carmenek (eskuinekoa).

Zintak

EIB-032

- **Proiektua:** Eibarko ahozko ondarea
- **Elkarrizketatzailea(k):** Sarasua Aranberri, Asier
- **Data:** 2008-01-16
- **Iraupena:** 50 min
- **Euskarria:** MiniDV
- **Kodifikatzailea:** Etxeberria, Idoia
- **Emalea:** Sarasua Aranberri, Asier

EIB-033

- **Proiektua:** Eibarko ahozko ondarea
- **Elkarrizketatzailea(k):** Sarasua Aranberri, Asier
- **Data:** 2008-01-16
- **Iraupena:** 60 min
- **Euskarria:** MiniDV
- **Kodifikatzailea:** Otegi, Aitziber
- **Transkribatzailea(k):** Elexpuru, Juan Martin
- **Emalea:** Sarasua Aranberri, Asier

Pasarteak

1. Pedromaneko zubia eta tailerrak

- **Erref:** EIB-032/006
- **Iraupena:** 0:03:05. **Hasi:** 00:09:21. **Bukatu:** 00:12:26
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Kaleak, plazak

- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Debabarreneko lantegiak

Laburpena:

<p>Zubi bat zegoen Arragueta bukaeran. Bartoloneko edo Pedromaneko zubia. Tailerrak: "Beistegi". Bertan egin zuen lana Julitak. Orbearen tailerrak. Tunela. Etxea eta kapila ere bazuten orbeatarrek.</p>

2. Mari Karmenen aita, pelukeroa

- **Erref:** EIB-032/009
- **Iraupena:** 0:03:36. **Hasi:** 00:14:08. **Bukatu:** 00:17:44
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak
- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:

Gaztetan, euskaraz egiten zuten biek. Beraien aitek ez zekiten erdaraz. Mari Karmenen aita ile-apaintzailea eta alpargatagilea zen; Durangon ikasi zuen lanbidea. Tripatruke Gasteizera bidali zuten aita, erdaraz ikasteko. Eugenio Agirre, "Elorriko". Kanpazartik Eibarrera eraman zuen aitak ama, eta pozik Untzaga kalean. Zezenbide eta putetxeak. Erregea etorri zenekoa; Bittor Sarasketak esan ziona.

3. Ama pozik Eibarrera

- **Erref:** EIB-032/010
- **Iraupena:** 0:02:01. **Hasi:** 00:17:44. **Bukatu:** 00:19:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Kaleak, plazak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

Laburpena:

Kanpazarko bentakoa zen Mari Karmenen ama. Udalaitz aldera alpinista asko joaten zen Eibartik. Pozik joan zen Eibarrera bizitzera. Untzaga, leku ona. Pabiloia nola erre zen. Sukaldean egiten zen bizimodua.

4. Tailerretan, emakume mordoa

- **Erref:** EIB-032/015
- **Iraupena:** 0:02:22. **Hasi:** 00:24:45. **Bukatu:** 00:27:07
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean
- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)

- Ekonomia eta industria » Lantegiak
- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Debarreneko lantegiak
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Gerratik itzulera

Laburpena:

<p>"Beisteginean" (BH bizikletak) 15-16 urterekin hasi zen. Hortxe eta Orbeanean emakume gehiago zegoen lanean gizonak baino. Koadroak egiten. Eskuz margotzen ziren. Gizonak kartzelan zeuden. Moisesen tailerrean, Matsarian, dena emakumeak ziren. Gasteizera eraman zuten lantegia, gero.</p>

5. Polborinean, bonbak egiten

- **Erref:** EIB-032/017
- **Iraupena:** 0:06:05. **Hasi:** 00:28:55. **Bukatu:** 00:35:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Gertaera izugarriak eta ezbeharrak
- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)
- Ekonomia eta industria » Langileen arteko harremana eta langile-mugimenduak
- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak

Laburpena:

Ugazabekin ez zegoen harremanik. Mari Karmen polborinean egon zen lanean, bolbora artean. Aranberri egoten zen zaintzen, eta beraiek kantuan. Egunean duroa irabazten zuten. Kartutxoak. Eskuzko bonbak. Teodora Egia nola hil zen, su hartuta.

6. Gerra garaiko lanak

- **Erref:** EIB-032/018
- **Iraupena:** 0:04:22. **Hasi:** 00:35:00. **Bukatu:** 00:39:22
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ekonomia gerra garaian
- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)

Laburpena:

"Tragamakinas", Egurrola: gerra garaian, baimena zeukan tailerrez tailer ibiltzeko, makinak hartzen, Bilbora eramateko. Deustun egin zuen lana Julitaren aitak sasoi hartan. Gerra ostean, Estazio kalean bitxi-dendan egon zen lanean Mari Karmen; gero, harategian. Makinak nola kopiatzen zituen bere senitarteko batek, "Txapel"ek; musikaria zen. Hark loteria partizipazioekin izan zituen komeriak.

7. Bizikleta koadroak egiten

- **Erref:** EIB-032/019

- **Iraupena:** 0:03:17. **Hasi:** 00:39:22. **Bukatu:** 00:42:39
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Industria motak » Bizikleta-fabrikak
- Ekonomia eta industria » Lan-prozesuak
- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Debarreneko lantegiak

Laburpena:

Ezkondu ostean lanean jarraitu zuen Julitak. 3-4 urtean ibili zen. Sopletean koadroak egiten zituen. Limakoak zeuden. Hondar-txorroa. Bizikleta asko egiten ziren. Eibarko bizikleta tailerrak.

8. Etxean lanean

- **Erref:** EIB-032/020
- **Iraupena:** 0:04:53. **Hasi:** 00:42:39. **Bukatu:** 00:47:32
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)
- Ekonomia eta industria » Industria motak » Armagintza
- Ekonomia eta industria » Industria motak » Grabatua
- Lanbideak » Negozioak, dendak

Laburpena:

<p>Eibarren, gerra aurretik etxeetan egiten zen lana: txarolatzen, grabatzen, pikatzen... Arragueta kalean pilotak ere egiten zituen gizon batek. Egurra nola pikatzen zuen emakume batek. Eskopetak. Errekadista ibili zen Julita, etxez etxe. Paboia, eskopeta kañoiak. Perleatua nola egiten zen, damaskinatuan.</p>

9. Damaskinatua

- **Erref:** EIB-032/022
- **Iraupena:** 0:03:04. **Hasi:** 00:47:46. **Bukatu:** 00:50:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Merkataritza, dendak (kokapena)
- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)
- Ekonomia eta industria » Industria motak » Grabatua

Laburpena:

Damaskinatua. Urredunanez joaten ziren, urrezko haria erostera. Urre gorria eta berdea. Punzoia. Grabatua askok egiten zuten etxeetan. Bitxi-dendan saldu egiten zituzten, gero, Mari Karmenek-eta. Petakak. Pikadora asko zegoen. Etxe guztietan egiten zen zerbait. Julitaren amak, abarketak.

10. Garbitokiaren inguruko kontuak

- **Erref:** EIB-032/023
- **Iraupena:** 0:05:09. **Hasi:** 00:50:50. **Bukatu:** 00:55:59

- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa garbitzea
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)

Laburpena:

<p>Garbitokia non zegoen. Mahaiak. Ura nola kentzen zuten. Terreinak (barreñoak) buruan hartuta. Jabondu eta astindu. Mari Karmenen izeba "labandera" zen. Sei bat "labandera" zeuden garbitokian. Bainua hartzera joaten ziren bertara. Izebarekin lotutako pasadizoa.</p>

11. Gasteizera erdara ikastera, Eibarrera etortzeko

- **Erref:** EIB-033/001
- **Iraupena:** 0:01:41. **Hasi:** 00:00:00. **Bukatu:** 00:01:41
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Euskara » Euskararen egoera
- Lanbideak » Negozioak, dendak

Laburpena:

<p>Aita Elorrioko baserri batekoa zen eta ile-apaintzaile eta abarketagile ofizioak ikasi zituen. Eibarrera lanera joan behar zuela jakin zutenean lagunek gaztelania ikasi gabe ez joateko esaten zioten, Eibarren gaztelaniaz egiten zela eta. Eta Gasteizko baserri batera joan zen gaztelania ikastera.</p>

Transkripzioa

- Ze esango dotsut ba?
- Interesantia egin jata aitta abarketagiña zala.
- Aitta zan Elorrixokua, basarrikua, ta zian ba hiru neska ta mutillak be sei edo. Basarrixan batzuek harutz eta bestiak honutz, ta nire aittak pa, jun zan, eruan eben, ikasi eban ofiziuua, pelukero da alpargatero. Derrigor bihar zan abarkatero, esan detsut zegaittik lehen: zabaldu pelukerixia da, ene, juten zan da gero zapatuetan igual zortzi ta, badakizu. Eta halan ez egotiarren, ba abarketero. Ta etorri zan Eibarrera, etorri biha zan Eibarrera. Berak ekan Eibarko, ez dakizu, gogua etortzeko. Eta han preguntau ei etsen: "Hi, Eibarrera hoia, e?", ta "Bai". "Ta badakik erderaz -lehen esan dot baiña barriro-, badakik erderaz?". "Ez". "Ta ze pentsatzen dok, Eibarrera jakin barik erderaz, ala? Han jente dotoria daok, e. Jolin, han erregia-ta joaten dok eta presidentiak-eta". Badakizu lehen. Eta halaxen esan eban etxian, da bueno ba, Vitorixara. Eta ez eban esaten sekula be ez zelan, baiña kolegixora ez eben bialduko, ez euan hainbeste diru; eta tripa-truke basarri batera erderaz ikastera.

12. Aitaren ile-apaindegia Untzagan

- **Erref:** EIB-033/002
- **Iraupena:** 0:02:03. **Hasi:** 00:01:41. **Bukatu:** 00:03:44
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Lanbideak » Negozioak, dendak

Laburpena:

Aita, erdaraz ikasi ostean, Eibarrera bueltatu zen. Untzaga plazan jauregia egon zen tokian etxea egin eta aitak hartu zuen, goian etxea eta behean ile-apaindegia zituen. Bertan ezkondu eta bizitzen jarri zen eta 5 seme-alaba izan zituen. Aita eta bere ile-apaindegiaren inguruko kontuak.

Transkripzioa

-Zeoze ikasi eban, lehen baiño hobeto behintzat, eta etorri zan gero Eibarrera eta ibilli zan hamen eta gustau jakon hantxe Unzagan arkupietan, etxe barri-barrixa oindiokan. Etorri zan, euskeraz ezin dot esan, "mil novecientas seis".

-Etxiak orduan eginda?

-Orduan einda hori etxiori. Hor euan etxe haundi bat, honek Zuloagak ataratzen dau bat, haxe palaziua. Ha bota ein eben da hantxe ein eben hori etxiori. Eta gure aittak ixa estrenau ein eban hori etxiori. Ipiñi eban behian eta goixan etxia hartu eban. Eta hori beran arrebía, hori labadoriak-eta esan etsuetena, nobixua ekan hamen eta hamentxe euan krixada, da esan etsan: "Hi, nahi bon nere etxera etorri", porke soltero etorri zan nere aitta, "nere etxera etorri ta [egidan?] bazkarixa eta biharrak eta, gizon ta guzti, e, ta etxia gratis". A, pozik bera, hala ez eben pagau bihar errentarik. Gure etxia etxe haundixa da, oin be haundixa da, pentsa eizu lehen, haundixaua lehen porke sukaldian eitten zan bizi guztia. Ta halaxe ba gero topau ebanian nobixia nere aittak, esan etsan: "Hi, Teresa, laster ezkondu biha non eta hamendik urten ein bihar don /bihon/". Eta orduan etorri zian horraxa, horraxa etxera, Calbetaira. Ta nere aittak ba ekarri eban andriori etxera eta hortxe bost seme-alaba.

-Eta orduan zer zekan, etxia goixan...

-Etxia goixan eta behian pelukerixia eta alpargaterixia.

-Izena zela jakon?

-Eugenio Agirre.

-Eta pelukerixiak bazekan izenik?

-Ez. Elorrixo pelukeria, Eugenio, Eugenio pelukerua edo, ez dakizu?

13. Eibarko ile-apaindegiak

- **Erref:** EIB-033/003
- **Iraupena:** 0:02:52. **Hasi:** 00:03:44. **Bukatu:** 00:06:36
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Negozioak, dendak

Laburpena:

Eibarko ile-apaindegiak izendatzen ditu, asko ziren gerra aurretik. Bakoitzak txapa doratu bat izaten zuen ile-apaindegia zela jakiteko. Jende asko joaten zen ilea moztera eta lan asko zuela-eta aitak alpargata denda utzi egin zuen.

Transkripzioa

-Pelukero gitxi egongo zan orduan?

-Bai, baeuazen ba, baeuazen. Porke nik erretrato bat badaukat, porke eskursiñuak-eta eitten eben pelukeruak, e. Ta, bakizu, gero haunditu ein zan ezta Eibar be ta. Dakat nik erretrato bat Gernikako Arboliai da hantxe parian pelukero Eibarkuak, kuadrilla ederra, e, guapuak gizonak danak. Porke baeuan pelukerixia, hamen Calbetoian be bi euazen, gero Unzagan... Lelengo-lelengo ez baiña gero bai; Isasixan be bai, Estaziño Kalian be bai, Patxonekua edo, ta bastante pelukero euan. Gerria baiño lehenao, e.

-Julita: Ez zate akordatzen hola dorau txapa bat eukitzen eben. Barberixia euan tokixan ez eban ipintzen "Barberia" eta ezebez, plaka haundi bat dorau bat, hauraxe eukitzen eben.... pelukerixia Eibarren, eta danak eken horixe. Bola haundi bat dorauta.

-Plateltxo bi txintxilizka halan zer batekin, dorautxo batekin. Polittaua! Haxe ez genduan gorde, pena bat emon estan neri, pena bat, porke neri gustatzen jata gauza antiguak asko gustatzen jata.

-Julita: Dan-danak pelukeruak hauraxe jekanen, ha euan tokixan [bazekizun] pelukerixia zala.

-Bai ba, botikia, ez dakizu, oin ipintzen dau kurutzia; ba len haxe, pelukeria.

-Julita: Gero dorau bat, txapa eder bat biribil-biribilla.

-Pelukerixak zer zien, pelukerixia eta barberixia be bai?

-Bai, bai.

-Jentia zer joaten zan gehixago barberixiagaittik edo pelukerixia edo?

-Bixak. Askok bizarra etxian kentzen eben batzuek, ezta, baiña gero pelukerixara gehixao ebatera, ulia ebatera. Biña gero "Hi, kendu idak bizarra be". Ta bixak eitten eben. Eta gero kriaau hartu bihar, gero, e, gerria baiño lehenao, e. Eta eitten eban biharra nere anaiak eta zapatuetan hori gizonori, Baldo zekan izena, eta nere aittak. Hiru gizon, e, hiru silla beteta; porke, bakizu, Untzagan jente asko jutun zan, jente asko. Parrokixa asko ekan nere aittak.

-Ulia oin baiño gehixao moztuko zan, ez?

-Bai, bai, gehixao, ene! Lehen gehixao. Eta neskatxueri be bai ta mutikotxueri be bai ta daneri. Bihar asko ein eban.

14. Aitak alpargatak egin eta izebak josi

- **Erref:** EIB-033/004
- **Iraupena:** 0:02:16. **Hasi:** 00:06:36. **Bukatu:** 00:08:52
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak
- Lanbideak » Negozioak, dendak

Laburpena:

Alpargata denda deskribatzen du. Aitak egin eta izebak josten zituen alpargatak; nola egiten zituzten azaltzen du. Klean jende gehienak soinean alpargatak eraman ohi zituen.

Transkripzioa

-Ta gero alpargaterixiana laga ein eben; klaro, ez euan gero astirik harek eitteko, danerako.

-Eta bestela alpargaterixia ze zekan, bertan pelukerixan edo albuan?

-Ez. Albuan, albuan, pelukerixia ba harutzao, ezta, ta gero mostradorra ta badake ba oin Saioanekuak, han partian ekan banko haundi bat, holakotxe moduko banko bat, hantxe jartzen zan eta "con el yute" ba zerak ein, abarketak ein. Tiak josi eitten etsan, bai.

-Eta badakizu zelan egiten zien abarketak eta?
 -Nik ez, ezta, baiña nere amak eta bai. Tamaiñuak, ezta. [...]. Baiña lelengo eitteko yutia ta ekarri eitten etsen espartzua, ez dakizu. Trenzak modukua. Eta ipintzen ei eben hamen tamaiñuan numerua, [ultz] batzuekin sartzeko, ta hantxe hasi, hamen hasi eta buelta, bueltaka, bueltaka; bueltaka, bueltaka zera, la suela, suelia. Ta gero bestiak zer haundi batekin pasau halan zi-za eta ha gelditzen zan ba "la suela". Ta gero trapuak zertu, kolokau, josi ganoraz, honek esan daben moruan, gero abarketak, gero zinttak be sartu ta. Erreza, errezak zien eitteko.
 -Julita: Danak ebaitta, atzekua ta aurrekua ta danak ebaitta ia, eta gero batek bazekixen [...].
 -Zuen amak ze eittten eban, bakarrik josi?
 -Julita: Josi eitten eban. Azkoittittik bialtzen etsen.
 -Bialtzen eben hankia, hankia, "la suela, número seis, número siete, número ocho, y los trapos también allí". Zera. "Las telas rojas, verdes y azules".
 -Ze kolore izaten ziran telak?
 -Zurixa ta baltza, ta gorrixa be bai asko. Gehixena horixe, zurixa, baltza ta gorrixa. Porke danak erueten eben abarketak. Nausixak...

15. Botak eta zapatak aberatsentzat

- **Erref:** EIB-033/006
- **Iraupena:** 0:04:36. **Hasi:** 00:09:22. **Bukatu:** 00:13:58
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

Laburpena:

Botak eta zapatak aberatsek bakarrik izaten zituzten, gainontzekoek alpargatak jantzen zituzten. Carmenek bere lagun erremontista baten anekdotak kontatzen ditu alpargatak zirela eta.

Transkripzioa

-Orduan oiñetakorik eta botarik eta ixa ez zan egongo?
 -Bai, baeuan, bauean. Oingo morukuak, hainbeste ez, e. Lehen-lehen-lehen euazen "borceguís" esaten etsen, "borseguís". Baina abarketia dana, zapatillak eta aberatsak. Domeketarako ba zurixa gorde ta gero "el día de labor" baltzak. Baltzak, ez zikintzeko.
 -Umetan-eta zaindu ein bihar izaten zian abarketak.
 -Honbre, honbre, honbre.
 -Domeketakuak.
 -Gehixenbat gizonetzkuai eta entzun detset pelotan eta fobaillian eitten eta ortozik.
 -Nik nekan anai bat pelotari, zesta-punta. Hamabost urtekin jun zan Peru, Lima. Joan leike "al Perú, a Lima" hamabost urtekin, e.
 -Julita: "Era guapo-guapo, guapísimo".
 -"El año treinta y uno. Qué guapo era! Alto, majo!" Eta harek, klaro, ibiltzen zian, Frontoi Zaharra esaten genduan, ezautuko zenduan, eta Frontoi Zaharrian ibiltzen zian ba ikasten, beren zestokin ikasten. Baiña gero hasi zian Fronton Astelenan, eta klaro, etxera etortzen zan abarketa barik eta gure amak, balio eben "sesenta céntimos", sei perro, "pero"... Ta beti

bronkia. Zer eitten eban? Akordau naiz ointxe, ortozik. Ortozik, ortozik ibiltzen zan. Ta maitte eben, Eibarko gizon guztiak maitte etsen gure mutikuari. Beste batzueri be bai baiña hari be bai. Ta juten zian hara, ointxe juten dien moduan batzuek, ejerzizua ittera, ez dakizu, palistak eta, han jolastera zerera, ordua hartu ta Astelenara. "Ze habil hi ortozik?" eta. "Bai, apurtzen juat eta gero amak bronkia". "Bueno-bueno-bueno, autso gure abarketak" Eta bere zapatilla zarrak eta abarketak eta emon eitten etsen honek, Irustas zan bat eta Balenziaganekuak eta honek pixkat, ez dakizu? Ta ekan lekutxo bat, frontoia diferentia zan lehen, da han ostian lekutxo bat ekan ta hantxe gordetzen eban beran zapatillok. Ta behin, harek gordetzen ebana frontoia, jun bihar ziñan haren andriana: "bixar bihar dou /bihou/ zazpiretan, edo zortziretan", ez dakizu?, "Baratesia" edo zela deitzen detse horrerri? Ez dakit. Eurek eken arduria...

-Bidarte eta ez zien lehenago?

-Ez. Bidarte ta zian, baiña han andria egoten zana Salomé ekan izena, famosa zan eibartarra, Salomé. Ta harek gizonakin ekan hatxe biharra, garbittu ta pelotak eruan ta ekarri eta halaxe. Behin ez detsa ba topau zapatillok nere anaiari, ta: "Hi, Fernando, honek zapatillok nori ostu etsak!?". "Neriak dia, neri emon deste Fulanok eta Benganok". "Guzurra! Hik ostu in dok, lapurra haiz hi!" ta. Andra zoro bat zan, pixkat, ez dakizu? Ta ipiñi eban ba lotsatuta danen aurrein. Bronkia. Ta ze ein etsan nere anaiak, matraillekua emon andriari. Hori ezin leike ein, ezta. Daaa!, matraillekua eta urten ein eban frontoittik, porke lapurra ta lapurra esaten etsan eta ez zan, ez zan; emon ein etsan harek, ta andriak baakizu ze ein eban? Pelukerixara etorri. Baakixan: "Joango nok aittaana". Etorri zan aittaana. Ta beteta pelukerixia. Ta "hauxe ta hauxe ein jestak hire semiak, matraillekua emon jestak". Batzuek: "ondo ein deun, batzuek, hik mereziko ebanan". Bestia etxian euan, etorri etxera aitta, zintturoiak paliza bat... Ene..!

-Julita: Gizajua.

-Gizajua ba.

16. Eibarko frontoi zaharra eta raketistak

- **Erref:** EIB-033/008
- **Iraupena:** 0:03:34. **Hasi:** 00:14:54. **Bukatu:** 00:18:28
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Raketistak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Eraikuntzak eta azpiegiturak
- Aisia » Kirola » Pilota

Laburpena:

<p>Eibarko frontoi zaharra deskribatzen dute. Gerra garaian frontoiari zatia kendu zioten etxe bat eraikitzeke. Eibarko raketista eta pilotari ugari joan zen kanpora bizitzera. Eibarko pilotarien maisua Fernando "Tximinua" izan zen. Beste pilotari batzuk izendatzen dituzte.</p>

Transkripzioa

-Frontoi Zaharra aittatu dozue. Frontoi Zaharra be famosua zan.

-Bai.

-Zelakua zan inguru hori? Ze eitten zan han?

-Ba han, frontoi ederra zan, e, eder-eder-ederra. Eskolia ein eben harutzatxua. Hori zan oso...

-Julita: Baiña eskolia onduan jeuanan ezta frontoia?
-Ez. Oso luzia zonan hori. Frontoi ederra. Hor jokatzan eben partiduak, nik baukat erretratua, Eibarko lau mutill, artietan nere anaia, gazte-gaztiak, zuri jantzitta, euren zestokin, zelan inagurau eben ta zelan ein eben han. Oso polit-politta zan. Partiduak eitten zian, lagunak ez dakizu, gu txikixak giñan-ta.
-Julita: Jente asko joan zan "de raquetistas y de pelotaris" ta. Bua, pilla bat.

-Eta gero gerria, sartu zienian honek jentiok, ba ein eben, hau da, ezta, frontoia, bere pareta ta dana, ta hamentxe ez eben ba ein etxe bat! "De la sindical" edo nik ez jakiñat zer ein jonen han. Etxe bat.
-Frontoi erdixan.
-Bai. Eta kendu etsen zati haundi bat. Estropeau ein zan frontoia. Gero ba jentia ez zan joaten eta estudixuak hau ta bestia...
-Julita: Lehen zenbat jente Eibarretikan, bai gizonak eta bai andrak, raketistak, zenbat! Sevillara, Madrillera, Barzelonara... "Pero" mordua. Gurekin jokuan eitten dau batek, Mari Karmen Ojanguren, hori be raketista Madridera joan zan eta hantxe ezkondu zan madrileiño batekin.
-Neuk be lehengusiña bi, hor bizi zana, labandaria-ta, gero Madrillen bizi zan señora.
-Julita: Suertia eindakuak asko, e.
-"Eran gemelas", Aureli ta Emili. Eta jun zian Madridera; baiña antziñan, e. Ba treintaiunuan edo dosan edo jun zian Madridera. Eta oso pelotari on-onak, ta fiñak, eta hantxe bizi zien gero Madridenten.
-Ta zeñek emuten jotsenen klasiak horrerri?
-Ba "Tximiñuak". Fernando Tximiñua. Neu be ibili nintzonan euron raketekin. Tximiñua motia jekanan baiña Fernando. Isasixan bizi zonan. Bai, gizon majo bat.
-Klasiak egoten ziran?
-Bai, mordua, mordua.
-Julita: Mediki batekin ezkondu zan haura be.
-Lehen esaten ipuiñak gerria baiño lehenao zerak, tranbiak danian Madridenten, eta urtetzen eben jolasten ebenian hamabixak edo, gabeko hamabixak edo. Oin ba ordu bixak eta hirurak dia baiña hamabixak be ba berandu lehen. Ta tranbia hartu bihar. Ta jarri tranbian ta taka-taka-taka, ta beti ba jentia, ezta, ta. Eurak euskeraz eitten eben dana. Eta aurrekuari: "Hi, jo don!?", trinbia ba jo bihar tranbian, eta "Hi, jo don?", "Bai, jo jonat!".

17. Neska pilotariei gertatutako pasadizoa

- **Erref:** EIB-033/010
- **Iraupena:** 0:00:50. **Hasi:** 00:19:18. **Bukatu:** 00:20:08
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Pilota
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

Laburpena:

Neska pilotari batzuei trenean zihoazela gertatutako pasadizoa kontatzen du Carmenek.

Transkripzioa

Beste behin be tranbian, eta orduan ez ei zoian jente asko. Baiña eurak pa,

bakizu, sei neska edo ta gaztiak, eta gero zelan gimnasia ba bere titixok eta majas, gaztiak, hamazortzi urte ta jarritta tranbian da. Beti egoten da majaderoren bat, mutillen bat latia emoten, ezta, ta, no se qué-ta zera-ta. Atzekuak: "Bialdin atzetik hartzera!". Eta beste bat aurrian: "Ai, ai!, halako neska polittak eta halan berbetan!". Geldittu ei zian... Creyendo que no le iban a... Beti dao baten bat... Eta zenbat kontu, zenbat kontu.

18. Lehengusuek emandako erraketekin frontoira

- **Erref:** EIB-033/011
- **Iraupena:** 0:01:34. **Hasi:** 00:20:08. **Bukatu:** 00:21:42
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak
- Aisia » Kirola » Pilota

Laburpena:

Carmeni lehengusuek eramaten zizkioten erraketak eta frontoi zaharrear "Tximinua" maisu zuela ibili zen. Pilotari batzuk izendatzen dituzte, tartean Carmenen anaia, pilotari ezaguna.

Transkripzioa

-Zeuek ez ziñazien ibilli pelotan?

-Julita: Ni ez.

-Ni bai.

-Julita: Ni akordatzen naiz jente asko joan zala-eta, hemen eitten eban soplelian, haura en Sabadell estuvo de pelotari..

Ba honek lehengusiñok, raketak-eta bihar zian, ekarri eitten esten neri, eta ibilli naiz ni Frontoi Zaharrian da, con hora, Tximiñua, ta Nievesekin, Rusiara joan zonan ba gerra denporan. Nieves Etxeberria. Bai. Nere edadekua zonan. Rusian daon oiñ koittaua. Bai, bialdu jonen umetan da hantxe daon. Gustavon-ta arrebía.

-Julita: A, si!, La Nieves y la Paz. Bestia Mejikon. Nieves hil zonan, ruso batekin ezkondu zonan eta haura hil zonan. Eta gero Paz haura be raketista joan zan Mejikora ta harek italiano batekin, txarkuterua-edo, harek suertia ein eban eta oindio bizi da. Ta gero Gustavo zonan, Gustavo pelotarixa.

-Gustavo be pelotarixa. Hamen asko pelotarixak.

-Julita: [...] eta baitta [...] hojalaterua be bai.

-Mordua. Nere anaia gero handik etorri zanian jun zan Valenziara, al Frontón Valenciano. Eta han ein zan famosua, famosua. Reseñas de periódico-ta baukat nik, famosua.

19. Gerra garaian, Busturialdera

- **Erref:** EIB-033/013
- **Iraupena:** 0:02:40. **Hasi:** 00:23:40. **Bukatu:** 00:26:20
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Politika » Gerra zibila (1936-1939)

Laburpena:

<p>Gerra denborako bonbardaketak zirela-eta, Carmen eta etxeokak Busturialdera joan ziren zortzi egunetarako. Matxitxakora bonbak botatzen zituztenekoa kontatzen du. Anaiak gerrara joan ziren eta haien kontuak kontatzen ditu.</p>

20. Anaia Madrilera pilotara

- **Erref:** EIB-033/014
- **Iraupena:** 0:01:23. **Hasi:** 00:26:20. **Bukatu:** 00:27:43
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Aisia » Kirola » Pilota

Laburpena:

Anaia, Fernando Agirre, pilotari ezaguna Madrilera joan zeneko kontuak eta handik bueltan gaixotu eta hil zenekoa. Julitaren senarraren inguruko pasadizo bat.

21. Untzaga ingurua

- **Erref:** EIB-033/015
- **Iraupena:** 0:05:55. **Hasi:** 00:27:43. **Bukatu:** 00:33:38
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Kaleak, plazak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Eraikuntzak eta azpiegiturak

Laburpena:

<p>Eibarko Untzaga ingurua lehenago nolakoa zen azaltzen dute. "Probadero militarra", zezen plaza, lima lantegia, etab.</p>

22. Errepublikara garaiko eskolako kontuak

- **Erref:** EIB-033/016
- **Iraupena:** 0:01:20. **Hasi:** 00:33:38. **Bukatu:** 00:34:58
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Politika » Jarrera politikoak » Errepublikanoak

Laburpena:

<p>Eskolara udaletxera joaten zirenean hondartzako hondarra eramaten zuten eraikuntzako langileek eta hari ura botata jolasean aritzen ziren. Eskolan errege-erreginaren koadroak zituzten eta errepublika garaian gizon batzuek eraman zituzten.</p>

23. "Errepublikara plaza"

- **Erref:** EIB-033/017
- **Iraupena:** 0:01:55. **Hasi:** 00:34:58. **Bukatu:** 00:36:53

- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939)

Laburpena:

Errepublikak atera zen egunean aita eta amarekin plazan egon zen plazari izena nola aldatzen zioten ikusten: "Errepublika plaza" izena eman zioten. Eibarko emakume baten pasadizoa kontatzen du Julitak.

24. Erreboluzio garaia

- **Erref:** EIB-033/018
- **Iraupena:** 0:01:02. **Hasi:** 00:36:53. **Bukatu:** 00:37:55
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939)

Laburpena:

Erreboluzioa egin zeneko kontuak kontatzen dituzte, militarrekin pasatakoak eta kantu bat.

25. Txirikiletan jolasean

- **Erref:** EIB-033/019
- **Iraupena:** 0:03:37. **Hasi:** 00:37:55. **Bukatu:** 00:41:32
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak

Laburpena:

Plazako arkupeetan ibiltzen ziren jolasean eta eguraldi onarekin Untzagan. Txirikiletan jolasten zuten; jolasaren nondik norakoa azaltzen dute. Mendira joan eta gaztainen hostoekin kapelak egiten zituzten.

26. Eibarko putetxeak

- **Erref:** EIB-033/020
- **Iraupena:** 0:04:15. **Hasi:** 00:41:32. **Bukatu:** 00:45:47
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Bideak
- Aisia » Taberna giroa » Putetxeak

Laburpena:

<p>Elgetara ez zegoen biderik. Eibarko kaleak; herriko bi putetxeen inguruko kontuak aipatzen dituzte.</p>

Transkripzioa

- Mari Carmen: Ta kamiñorik be ez euan Elgetara, e? kamiñorik be ez. Gero

in eben /ieben/.

- Zeuek, orduan, Untzagatik, Zezenbidetik...?

- M.C.: Gu Zezenbidetik... bueno, ha zan kallejoia, ta han ez ebillen karrorik be ez, autorik be ez ta... Ta han, han be ibiltzen giñan ume mordua jolasten, edo ontzixuekin ta kopintxuekin ta, ez dakizu? Ta gero han goixan, igo halan bueltan ta, ointxe daozen moduan, etxe bi. Han euan Casablancaneko etxia, putaetxia han.

- Putaetxia?

- M.C.: Putaetxia. Ta ikutzen eskuen guri...

- Julita: Villaconcha y Villamarina [...].

- M.C.: Bai, Villaconcha bat, eta bestia, handikaldekua, "La casa del Campo de María", haundixaua. Bai. Hara ez giñan juaten asko, baiña hamenguari bai. Hamengura juaten giñan ta "Ey, guapitas, ¿nos traéis pasteles?" ta pastelen billa Pistonenera. Ta gero txakur haundixa-ta emoten eskuen ta gure pozaa! bueno...!

-Ta ze zian kanpotarrak zian?

- M.C.: Bai, dan-danak kanpotarrak, e! danak kanpotarrak. Gaiñera, "de carné" zian, e? ez oin dabizenak hor.

- J.: Ta, gaiñera, etortzen ziran barixakuan.

- A bai?

- M.C.: Bai, barrixak.

- J.: Ta Estaziño kalia dana gizonez jositta.

- M.C.: Bai, trenian, trenian.

- J.: Desfilia. Perfume bat eta... bueno...!

- M.C.: Bai, bai. bai.

- J.: Neska... majak, gaiñera, neskak be.

- Eibar guztia kruzau bihar, gaiñera.

- M.C.: Bai, dana, dana.

- J.: Dana! Hantxe, zain-zain.

- M.C.: Ta notatzen jakuen, porke zapata takoitxuakin ta pintauta, baiña exageradak ez zian etortzen. Oin dabiz gehixo, e! Bueno...! Harek bakarrik, ba, neska ederrak eta, ba, soñeko sedazkua igual ta zelan domeketan bakarrik jazten zan ondo, ba: "Eneee! Esas son aquellas, las putitas, las putitas". Ez dakizu? Ta euan ayuntamiento atzian, oin arte be hantxe eon da, Kruz Roja modokua egon da -oin barriztu zelan ein eben, ba, oin ez dau; poliziakua bakarrik dare oin- ta hantxe...

- J.: Rebisinua, ezta?

- M.C.: ... rebisiñora juten zian. Obligauta, e! Obligauta, rebisiñora.

Bajatzan zian Zezenbidetik eta rebisiñora juten zien.

- J.: [Ez non] akordatzen, hori entzunda.

- M.C.: Bai. Ta gu, ba, zelan ez zekiun ezebe, ba, gu, ba, errekauek] ein ta...

Bueno...! Behin bautizua euan euan umen batena, bautizua. Gu pozik euren atzetik. Kotxian jun zian bautizora. Ta gero, bueltan, Zezenbidian Gure-leku tokixa dauan denda bat zan ta hamen beti tabernia. Beste tabernia, jaten-ta emoten dabe ba oin? Gure-leku dau bat, ezta?

- J.: A bai! zelan don haura?

- M.C.: Gure-leku. Ta bestia hamen euan lehen era "Bar Unión" era antes, baiña oin beste izen bat dauka, gero aldemenian dau "el Xok".

- Gurbil.

- J.: Gurbil!

- M.C.: Gurbil! Gurbil. Ha beti izan da tabernia. "Bar Unión" antziñan, gero "Bar Luis" ta oin ba Gurbil. Ta hamen, Gure-lekun tokixa... Gure-leku euan tabernia, ha zan dendia, Baskaraneneko dendia. Famoso... alkatesia?

- Bai.

- M.C.: Haretxen aittittana ta. Baskaran...

- Marzelino ta...?

- M.C.: Marzelino Baskaran. Andria egoten zan dendan, Maria, andra guapa bat. Eurak tallartxua eken, ta semiakin ta alabiakin juten zan tallarrera Baskaran, Marzelino Baskaran. Semia gero, Baskaran, famosua zelan zan?
- Benigno.
- M.C.: Benigno.
- J.: Benigno Baskaran, gero alkatia izandakua?
- M.C.: Ez,ez.
- Ez, Auroran aitta.
- M.C.: Aurora, Aurora izan zan.
- Auroran aitta Benigno.
- M.C.: Aurora izan zonan alkatia!
- J.: Baiá aitta...?
- M.C.: Aitta Benigno.
- J.: Benigno. Baiña zuk esan dozu...
- M.C.: Aittitta Marzelino.
- J.: Aa... Marzelino, bai.
- M.C.: Marzelino Baskaran, famosua.
- J.: Aitta Benigno.
- M.C.: Marzelino Baskaran, gaiñera, zonan sozialista famosua.
- J.: Bai, bai.
- M.C.: Famosua. Ta gu bizi giñan... Bueno, hori akabatzerá noia. Hantxe autotxuakin gorutz karameluak botatzen. Uuu... gure poza! karameluak, badakizu? jolin, txikitiakin bi emoten etsuen bakarrik eta han gratis!
- J.: Txikitan bat eta perruan bi.
- M.C.: Ta ez dakit zeñen bautizua izan zan, baiña gerra-denporia baiño lentxuau.

27. Tanborreneko denda eta Birjinapeko okindegia

- **Erref:** EIB-033/022
- **Iraupena:** 0:04:24. **Hasi:** 00:47:23. **Bukatu:** 00:51:47
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Kaleak, plazak

Laburpena:

"Tanborreneko" denda eta Birjinapeko okindegiaren aipamena. Kaleen aipamena eta kokalekua.

28. Amaña auzoa

- **Erref:** EIB-033/023
- **Iraupena:** 0:03:03. **Hasi:** 00:51:47. **Bukatu:** 00:54:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak

Laburpena:

Amaña auzoa deskribatzen du Mari Carmenek. Ahateak ikustera joaten ziren bertara. Amañan igerilekua egin zutenekoa.

29. Ubitxa eta ingurua umetan

- **Erref:** EIB-033/024
- **Iraupena:** 0:02:16. **Hasi:** 00:54:50. **Bukatu:** 00:57:06
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Kaleak, plazak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Eraikuntzak eta azpiegiturak

Laburpena:

<p>Ubitxara joaten zirenekoa eta bertako garbitokia aipatzen ditu Carmenek. Errekan zapaburuak biltzen aritzen ziren. Ubitxa eta Urki baserriak eta ingurua.</p>

30. Matarifearen autobusa

- **Erref:** EIB-033/026
- **Iraupena:** 0:00:41. **Hasi:** 00:57:49. **Bukatu:** 00:58:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Garraioak » Autobusak

Laburpena:

Matarifearen autobusa eta haren inguruko kontuak.

31. 48 urtez plazan haragia saltzen

- **Erref:** EIB-033/027
- **Iraupena:** 0:01:22. **Hasi:** 00:58:30. **Bukatu:** 00:59:52
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserríko lanak » Herrira saltzera, erostera
- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Bertsoak

Laburpena:

<p>48 urtez egon da Carmen Eibarko plazan haragia saltzen. Eibarko gizon ezagun baten kantua abesten du Julitak.</p>

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2026-04-09

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com